

NORTHERN ECHOES

SYMFONIEORKEST SYMPHONIC ORCHESTRA

Bjarte Engeset
Dirigent | Conductor

KC[®]
B Koninklijk
Conservatorium
Brussel

24/11/2022 - 20:00
Concertzaal | Concert Hall KCB
Regentschapsstraat 30, 1000 Brussel(s)

Programma | Programme

Carl Nielsen

Helios Overture op. 17

Eggar Elgar

Concerto in E mineur voor/for cello &
orkest/orchestra, op. 85

Adagio; Moderato

Lento; Allegro molto

Adagio

Allegro; Moderato; Allegro, ma non
troppo; Poco più lento; Adagio

Jean Sibelius

Symphonie nr. 2, op. 43

Allegretto

Tempo andante, ma rubato

Vivacissimo

Finale: Allegro moderato

Carl Nielsen, *Helios Overture op. 17*

NL

Onder de Griekse zon

Zo schrijft de Deense componist Carl Nielsen zijn virtuoze *Helios Overture, opus 17* uit 1903 tijdens een verblijf in Athene in Griekenland. Hij verblijft er samen met zijn vrouw en beeldhouwster Anne Marie die er op dat moment kopieën aan het maken is van de bas-reliëfs en beelden in het Akropolis Museum. Het land, de sfeer, maar vooral het opkomen en ondergaan van de zon boven de Egeïsche Zee zijn de inspiratiebronnen voor *Helios Overture* (genoemd naar de zonnegod uit de Griekse mythologie). Het werk is bijzonder beschrijvend en het duurt niet lang tot dit korte orkestwerk uitgroeit tot een van de meest populaire werken van de componist. Op de partituur schrijft Nielsen:

"Stilte en duisternis,
De zon komt op met een vrolijk loflied,
het dwaalt zijn gouden weg
en zakt stil in de zee."

EN

Under the Greek sun

This is how Danish composer Carl Nielsen writes his virtuoso *Helios Overture, opus 17* from 1903 during a stay in Athens in Greece. He is staying there with his wife and sculptress Anne Marie, who at the time is making copies of the bas-reliefs and statues in the Acropolis Museum. The land, the atmosphere, but especially the rising and setting of the sun over the Aegean Sea are the sources of inspiration for *Helios Overture* (named after the sun god from Greek mythology). The work is very descriptive, and it does not take long for this short orchestral work to become one of the composer's most popular works. On the score, Nielsen writes:

"Silence and darkness,
The sun rises with a joyous song of praise,
it wanders its golden way
And sinks quietly into the sea."

Waldo Scheuns.

Eggar Elgar, *Concerto in E mineur voor/for cello & orkest/orchestra, op. 85*

NL

Contemplatie en eenvoud

Het *Celloconcert in e, op. 85* is het allerlaatste grote werk van de Engelse componist Edward Elgar. De componist is eenenzestig jaar bij het schrijven van zijn concerto. Terwijl het *Celloconcert* tegenwoordig een van de bekendste werken van de componist is, is dat lange tijd anders geweest. De première in oktober 1919 met het London Symphony Orchestra was rampzalig, want Elgar en de solist Felix Salmond hadden onvoldoende repetitietijd gekregen van de dirigent Albert Coates (die liever aan zijn eigen composities werkte die ook op het programma stonden). Het duurt tot in de jaren 1960 wanneer een opname van Jacqueline du Pré het concerto internationaal tot het sterrendom torpedeert. Elgar voltooit de muziek in de zomer van 1919 in zijn vakantiehuis "Brinkwells" bij Fittleworth (Sussex), waar hij aan het herstellen is van een amandel-operatie. In tegenstelling tot andere beroemde celloconcerten van bijvoorbeeld Joseph Haydn of Robert Schumann, is Elgars *Celloconcert* allesbehalve heroïsch. Is de reden hiervan dat Elgar de muziek componeert in de nasleep van de Eerste Wereldoorlog? We weten het niet zeker. Maar opvallend is hoe de componist vooral de nadruk legt op de contemplatieve en elegische dialoog tussen de solist en het orkest. De criticus van The Observer, Ernest Newman, vat de essentie van het werk mooi samen: "Het werk is prachtig, heel eenvoudig – die pregnante eenvoud die de laatste jaren Elgars muziek kenmerkt – maar met een diepgaande wijsheid en schoonheid die aan die eenvoud ten grondslag ligt".

EN

Contemplation and simplicity

The *Cello Concerto in E, op. 85* is the very last major work by English composer Edward Elgar. The composer was sixty-one when writing his concerto. Even though the *Cello Concerto* is one of the composer's best-known works today, this was not the case for a long time. The premiere in October 1919 with the London Symphony Orchestra was disastrous, as Elgar and soloist Felix Salmond had not been given enough rehearsal time by conductor Albert Coates (who preferred to work on his own compositions that were also on the programme).

It was not until the 1960s when a recording by Jacqueline du Pré torpedoed the concerto to international stardom. Elgar completed the music in the summer of 1919 at his holiday home "Brinkwells" near Fittleworth (Sussex), where he was recovering from a tonsil operation. Unlike other famous cello concertos by, say, Joseph Haydn or Robert Schumann, Elgar's *Cello Concerto* is anything but heroic. Is the reason for this that Elgar composed the music in the aftermath of World War I? We don't know for sure. But what is striking is how the composer mainly emphasizes the contemplative and elegiac dialogue between the soloist and the orchestra. The Observer's critic, Ernest Newman, sums up the essence of the work nicely: "The work is beautiful, very simple - that pregnant simplicity that has characterised Elgar's music in recent years - but with a profound wisdom and beauty underlying that simplicity".

Waldo Scheuns.

Jean Sibelius, *Symphonie nr. 2, op. 43*

NL

Een bekentenis van de ziel

Jean Sibelius schrijft zijn *Tweede Symfonie* in de winter van 1901-1902, kort na de succesvolle premières van zijn *Eerste Symfonie* en het symfonische gedicht *Finlandia*. De onmiddellijk populariteit van beide werken lanceerden de internationale carrière van de componist. Toch geniet Sibelius zelf amper van zijn succes. Hij worstelt met drank- en geldproblemen, en op de koop toe wankelt zijn huwelijk na de dood in februari 1900 van zijn dochtertje Kirsti van amper vijftien maanden oud (door een uitbraak van tyfus). De emotionele uitweg voor de componist komt er dankzij Baron Axel Carpelan die een verblijf in het buitenland voor Sibelius en zijn familie regelt:

"U zit al een hele tijd thuis [...]. Het wordt tijd dat u gaat reizen. U zult de late herfst en de winter doorbrengen in Italië, een land waar men cantabile leert schrijven, evenwicht en harmonie bereikt, de kracht en symmetrie van lijnen ontdekt. Kortom, een land waar alles mooi is – zelfs het lelijke. U herinnert zich wat Italië betekende voor de ontwikkeling van Pjotr Tsjaikovski en voor Richard Strauss."

Dankzij de baron heeft Sibelius de kans om een tijdlang in een bergvilla bij Rapallo in Italië te verblijven, waar hij met hernieuwde moed de eerste noten van zijn nieuwe symfonie neerschrijft. Het is het begin van een nieuwe fase in het leven van de componist. De première in Helsinki van de *Tweede Symfonie* onder leiding van Sibelius zelf in maart 1902 is een van zijn grootste successen ooit.

Deze *Tweede Symfonie* is gedurfd en onconventioneel. De vormen en harmonieën zijn weliswaar traditioneel, maar zijn omgang met het thematische materiaal is ronduit uniek. Zo bouwt hij het eerste deel *Allegretto* op uit korte motieven die hij op ingenieuze wijze in verschillende gedaanten laat terugkeren en op uiterst gevarieerde manier met elkaar combineert: "Het is alsof de Almachtige de stukjes van een mozaïek voor de hemelvloer heeft neergegooid en mij heeft gevraagd ze in elkaar te zetten", schrijft hij achteraf. Het lyrische langzame tweede deel *Tempo andante, ma rubato* is volgens Sibelius van een heel ander opzet. Bij het neerschrijven van de thema's in Rapallo schrijft hij:

"[Don Juan] zat in het donker in zijn kasteel toen er een vreemdeling binnenkwam. [Hij] vroeg steeds weer wie hij kon zijn – maar er kwam geen antwoord. [Hij] probeerde hem aan het lachen te maken, maar hij bleef stil. Eindelijk begon de vreemdeling te zingen - toen wist Don Juan wie het was. Het was de Dood."

Het deel opent op donkere wijze met paukenroffel en ongedurige pizzicato strijkers. Het pas bij het slot van dit tweede deel dat de onrust plaatsmaakt voor een meeslepende en stralende melodie. Het scherzo *Vivacissimo* is kort en gehaast en leidt naar de grootse finale *Allegro moderato*: krachtig en heroïsch, met thema's die ronduit triomfantelijk klinken. Door dit grootse slotdeel hebben veel van Sibelius' tijdgenoten de symfonie in verband gebracht met de strijd voor de onafhankelijkheid van Finland (het werk wordt in de volksmond zelfs de "Symfonie van de Onafhankelijkheid" genoemd). Toch is het de componist daar niet om te doen. De symfonie is voor Sibelius "een bekentenis van zijn ziel". Het is zijn muzikale verwerking van de moeilijke emotievolle periode die hij op dat moment meemaakt. De Zweedse componist Wilhelm Stenhammar verwoordt het treffend: "[Sibelius] heeft de diepste diepten van het onbewuste en het onuitsprekelijke in het wonder dat deze symfonie is bereikt."

EN**A confession of the soul**

Jean Sibelius wrote his *Second Symphony* in the winter of 1901-1902, shortly after the successful premieres of his *First Symphony* and the symphonic poem *Finlandia*. The immediate popularity of both works launched the composer's international career. Yet Sibelius himself hardly enjoyed his success. He struggled with drinking and money problems, and his marriage faltered after the death in February 1900 of his infant daughter Kirsti, who was barely 15 months old (from an outbreak of typhoid fever). The composer's emotional way out comes thanks to Baron Axel Carpelan arranging a stay abroad for Sibelius and his family:

"You have been sitting at home for a long time [...]. It is time for you to travel. You will spend late autumn and winter in Italy, a country where one learns cantabile writing, achieves balance and harmony, discovers the power and symmetry of lines. In short, a country where everything is beautiful - even the ugly. You remember what Italy meant for the development of Pyotr Tchaikovsky and for Richard Strauss."

Thanks to the baron, Sibelius has the chance to spend some time in a mountain villa near Rapallo in Italy, where he writes down the first notes of his new symphony with renewed courage. It is the beginning of a new phase in the composer's life. The premiere in Helsinki of the *Second Symphony* conducted by Sibelius himself in March 1902 is one of his greatest ever successes.

This *Second Symphony* is bold and unconventional. While the forms and harmonies are traditional, his handling of the thematic material is downright unique. For instance, he constructs the first movement *Allegretto* from short motifs that he ingeniously recurs in different guises and combines with each other in extremely varied ways: "It is as if the Almighty has thrown down the pieces of a mosaic in front of the sky floor and asked me to put them together," he writes afterwards. The lyrical slow second movement *Tempo andante, ma rubato* is, according to Sibelius, of a very different design. Writing down the themes in Rapallo, he writes:

"[Don Juan] was sitting in the dark in his castle when a stranger entered. [He] asked again and again who he could be - but there was no answer. [He] tried to make him laugh, but he remained silent. At last the stranger began to sing - then Don Juan knew who it was. It was Death."

The movement opens in dark fashion with timpani rolls and impatient pizzicato strings. It is not until the conclusion of this second movement that the agitation gives way to a compelling and radiant melody. The scherzo *Vivacissimo* is short and hurried, leading into the grand finale *Allegro moderato*: powerful and heroic, with themes that sound downright triumphant. Because of this grand final movement, many of Sibelius' contemporaries associated the symphony with Finland's struggle for independence (the work is even popularly called the "Symphony of Independence"). Yet the composer is not concerned with that. For Sibelius, the symphony is "a confession of his soul". It is his musical processing of the difficult emotive period he was going through at the time. Swedish composer Wilhelm Stenhammar aptly puts it, "[Sibelius] has reached the deepest depths of the unconscious and the inexpressible in the miracle that is this symphony."

Waldo Scheuns.

Bjarte Engeset – Dirigent | Conductor

Biografie

Bjarte Engeset is hoogleraar directie en hoofd van de afdeling directie aan de Universiteit van Stavanger, Noorwegen. Hij behaalde zijn diploma aan de Sibelius Academie in Helsinki in 1989, als leerling van Jorma Panula. In 1991 werd hij uitgenodigd om te studeren in Tanglewood, USA, bij leraren als Seiji Ozawa, Gustav Meier, Simon Rattle en Marek Janowski.

Engeset werkte met een groot aantal vooraanstaande internationale orkesten. In 1997 deelde hij de directie leiding met Mariss Jansons tijdens hun Azië-tournee van het Oslo Filharmonisch Orkest. Zijn debuut in Londen met het Royal Philharmonic Orchestra in 1997 kreeg veel positieve reacties.

Hij dirigeerde concerten, tournees en/of cd-opnames met onder andere Baltimore Symphony Orchestra, Bournemouth Symphony Orchestra, Czech Philharmonic Orchestra, Moscow Radio Symphony Orchestra, NDR Sinfonieorchester, Royal Scottish National Orchestra, St. Petersburg Philharmonic Orchestra, Helsinki Philharmonic Orchestra, Finnish Radio Symphony Orchestra, Gothenburg Symphony Orchestra, Sofia Philharmonic en Zagreb Philharmonic.

Engeset heeft meer dan 40 veelgeprezen cd-opnames gemaakt. De vier CD opnames van Geirr Tveitt's Orchestral Suites uit "100 Hardingtonar" en pianoconcerten (solist Håvard Gimse) met het Royal Scottish National Orchestra (Naxos) hebben verschillende "Editor's Choice" behaald in Gramophone Music Magazine en de hoogste onderscheidingen in BBC Music Magazine. Deze dirigent leidde ook de opnames van Griegs muziek voor orkest in Naxos' "Grieg Orchestral Edition", met acht cd's. De serie werd opgenomen met het Royal Scottish National Orchestra en het Malmö Symphony Orchestra.

Engeset is academisch leider van het Norwegian Music Heritage Project en was hoofdredacteur van een groot aantal kritische uitgaven met muziek van Noorse componisten als Johan Svendsen, Fartein Valen, Geirr Tveitt, Ludvig Irgens-Jensen en Johan Halvorsen.

Engeset was zes jaar lang, van 2014 tot 2020, artistiek directeur en hoofddirigent van The Royal Norwegian Navy Band. Daarvoor was hij, van 2007 tot 2012 artistiek directeur en hoofddirigent van DalaSinfoniettan in Zweden. Hij was ook hoofddirigent en artistiek directeur van Aalesund Symphony Orchestra, Tromsø Symphony Orchestra en The Norwegian Wind ensemble en van 2001 tot 2004 was hij vaste gastdirigent van Brussels Philharmonic

Biography

Bjarte Engeset is professor of conducting and head of the department of conducting at the University of Stavanger, Norway. He finished his diploma at the Sibelius Academy in Helsinki in 1989, as a student of Jorma Panula. In 1991 he was invited to study in Tanglewood, USA, with teachers like Seiji Ozawa, Gustav Meier, Simon Rattle and Marek Janowski.

Engeset has worked with a large number of leading international orchestras. In 1997, he shared conducting duties with Mariss Jansons during the Oslo Philharmonic Orchestra's Asia tour. His London debut with the Royal Philharmonic Orchestra in 1997 was received with excellent reviews. He has conducted concerts, tours and/or CD recordings with, among others, Baltimore Symphony Orchestra, Bournemouth Symphony Orchestra, Czech Philharmonic Orchestra, Moscow Radio Symphony Orchestra, NDR Sinfonieorchester, Royal Scottish National Orchestra, St. Petersburg Philharmonic Orchestra, Helsinki Philharmonic Orchestra, Finnish Radio Symphony Orchestra, Gothenburg Symphony Orchestra, Sofia Philharmonic and Zagreb Philharmonic.

Engeset has recorded more than 40 critically acclaimed CD recordings. The four CD recordings of Geirr Tveitt's Orchestral Suites from "100 Hardingtonar" and piano concertos (soloist Håvard Gimse) with the Royal Scottish National Orchestra (Naxos) have achieved several "Editor's Choice" in Gramophone Music Magazine and highest honors in BBC Music Magazine. Engeset also led the recordings of Grieg's music for orchestra in Naxos' "Grieg Orchestral Edition", with eight CDs. The series was recorded with the Royal Scottish National Orchestra and the Malmö Symphony Orchestra.

Engeset is the academic leader of the Norwegian Music Heritage Project and has been Editor-in-chief of a large number of critical editions with music by Norwegian composers such as Johan Svendsen, Fartein Valen, Geirr Tveitt, Ludvig Irgens-Jensen and Johan Halvorsen.

Engeset was artistic director and chief conductor of The Royal Norwegian Navy Band for six years, from 2014 to 2020. From 2007 to 2012 he was artistic director and chief conductor of DalaSinfoniettan in Sweden. He has also been chief conductor and artistic director of Aalesund Symphony Orchestra, Tromsø Symphony Orchestra and The Norwegian Wind ensemble. From 2001 to 2004 he was permanent guest conductor of the Brussels Philharmonic.

Waarom koos Engeset voor Nielsen, Elgar en Sibelius?

Bjarte Engeset: "Als dirigent voel ik me evenzeer Fins als Noors, vooral vanwege mijn cruciale studiejaren bij Jorma Panula aan de Sibelius Academie in Helsinki. Mijn band met de muziek van Sibelius werd in die tijd zeer versterkt, omdat ik tijdens mijn studie al zijn zeven symfonieën dirigeerde. Het was dan ook heel natuurlijk voor mij om voor ons concert van vanavond een Symfonie van Sibelius te kiezen. Zijn *tweede Symfonie* waardeer ik enorm vanwege de bijzondere rijkdom en de veelheid aan wisselende muzikale karakters, gerelateerd aan krachten in ons en aan krachten om ons heen. Deze Symfonie is behoorlijk episch en verhalend, met boeiende lange lijnen waarin we kunnen associëren naar de natuur en legendes. Het cellulaire hoofdmotief van drie stijgende melodische noten is vanaf het begin aanwezig. De uiteindelijke climax is heel bijzonder, wanneer een melodische lijn in trompet, trombone en hobo's stijgt via de drie noten d, e en f# en uiteindelijk de hoge g bereikt. Goede dingen kunnen tot ons komen na enige tijd en na enige strijd!

Nadat ik besloten had om deze symfonie uit te voeren, kreeg ik het idee om het concert te beginnen met een andere Scandinavische symfonicus, Carl Nielsen. Zijn *Helios Ouverture* is bijna gelijktijdig met de Symfonie gecomponeerd. Het begint met een van de vele prachtige zonsopgangen in de symfonische muziek, en het heeft een specifieke plezierige Olympische vitaliteit in het Allegro gedeelte. Er is ook een merkwaardig verband met de Symfonie: mij is verteld dat voor Sibelius D-majeur (de toonsoort van de Symfonie) verbonden was met de kleur van zon en vlammen: Geel. Zowel Nielsen als Sibelius zochten naar een eigen moderne muzikale taal voor de 20e eeuw, in de periode na Wagner en Brahms. Voor Nielsen waren vooral de klassieke idealen belangrijk.

Toen Elgar werd voorgesteld als een van de mogelijke solowerken, moest ik denken aan het feit dat Sibelius in de eerste decennia van de 20e eeuw veel gespeeld werd in Engeland, en dat hij de muzikscene daar sterk beïnvloedde. Ook Elgar zocht naar een unieke muzikale stijl, afwijkend van de Oostenrijks-Duitse traditie. Zijn herfstige *Celloconcert* in de zachte toonsoort E mineur werd geschreven in de nasleep van de Eerste Wereldoorlog, maar het brengt nog steeds hoop, vind ik, niet in de laatste plaats door zijn schoonheid."

Why did Engeset choose Nielsen, Elgar and Sibelius?

“As a conductor I feel as much Finnish as I feel Norwegian, mainly because of my crucial study years with Jorma Panula at the Sibelius Academy in Helsinki. My relation to the music of Sibelius was very much strengthened at that time, conducting all his seven symphonies during my studies. It was therefore quite natural for me to choose a Sibelius Symphony for our concert tonight. I value his *second Symphony* very much for its particular richness and multitude of changing musical characters, related to forces within us and to forces around us. This Symphony is quite epic and storytelling, with captivating long lines and associations to nature and legends. The cellular main motif of three rising melodic notes is present from the very beginning. One moment in the final climax is quite special, when a melodic line in trumpet, trombone and oboes rises through the three notes d, e and f# and reaches the high g, at last. Good things might come to us after some time and after some struggle!

After deciding on performing this Symphony I got the idea that we could start the concert with another Nordic Symphonist, Carl Nielsen. His *Helios Overture* is composed almost at the same time as the Symphony. It begins with one of the many beautiful sunrises in symphonic music, and it has a specific enjoyable Olympian vitality in the Allegro section. There is also a peculiar connection to the Symphony: I have been told that for Sibelius D-major (The key of the Symphony) was connected to the color of sun and flames: Yellow. Both Nielsen and Sibelius searched for an individual modern musical language for the 20th century, in the period after the likes of Wagner and Brahms. For Nielsen the classical ideals were particularly important.

When Elgar was suggested as one of several possible solo works, I thought of the fact that Sibelius' work was very often played in England during the first decades of the 20th century, and he influenced the music scene there strongly. Elgar also searched for a unique musical style, differing from the Austro-German tradition. His autumnal *Cello Concerto* in the mellow key of E minor was written in the aftermath of World War One, but it still brings hope, I feel, not least through its beauty.”

Ensemble

Symfonieorkest Koninklijk Conservatorium Brussel

Symphonic orchestra Koninklijk Conservatorium Brussel

Solist | Soloist João Gonçalves

**Fluit | Flute |
Piccolo**

Matilde Claeys
Ya-Li Tien
Clarisse Gomes

Hobo | Oboe

Giulia Balsamo
Mencía Fernández

Klarinet | Clarinet

Ana Medina Díaz
Emma Broché
Emiel Hollander
Tadeja Malc

Fagot | Bassoon

Xin Zheng
Andreu Pla Forcadell

Hoorn | Horn

Diego Martín
Guillaume Michiels
Josefin Petersen
Artur Noë

**Trompet | Trumpet |
Cornet**

Marcel Degotte
Beatriz González
Corentin Duveau
Emma Duret
Warre Dendievel

Trombone

Vincenzo De Stradis
Martin Couvez
Arnau Chacon
Albero

Pauken | Timpani

Veredas Santofimia
Ángel Pérez

Viool | Violin 1

Jieun Oh
Boyi Li
Ian Ellul
Zoltán Kovacs
Lucie Petrou
Christina Tsakalidou
Edith Cnockaert
Salomé Saurel

Inês Vilarinho

Sebast. Kulwanowski
Ting-Wei Wu

Viool | Violin 2

Lina Argoubi
Julie Syne
Maitena Paillet
Shu-Yu Lin
Mariana Vilela
Juliette Didine
Joshua Galasse
Diana Tsymbrykevych

Cello

Elias Moreira
Jacob Van Durme
Guillermo Parra Iglesias
Maria Villasmil Gomez
Alessio Cunha
Keran Chen

**Contrabas |
Double Bass**

Shih-Wen Lee
Gemma Braeckman
Fran Decloedt

vvz: Krislin Van Den Buys, Regentschapsstraat 30, 1000 Brussel

POLYPHONIC KC[®] PERFORMANCE B Koninklijk Conservatorium Brussel SPACES

KCB Research Festival

5-9
December
2022

DISCOVER THE
FULL PROGRAM

kcb.be/en/pps2022bis